

יוצא לאור על ידי ארגון חלקי בעמלי
בתי מדרש לתורה וחינוך, לחרדים
העמלים לפרנסתם
רחוב קהתי 14 ירושלים
דוא"ל: helki.baamali@gmail.com

חלקי בעמלי

גליון מס' 21 | פרשת במדבר | ב' סיון תשע"ג
גליון תורני - חינוכי לחרדי העמל

השבוע בגליון: לקרב את ה' | טיפ לשבת | לא תשים דמים | בית של תורה | יראת ה' היא אוצרו | נעשה ו'נשמה" | אליין, חברה

צבר החורק

הנושא החם ביותר בימים אלו הוא הגזירות שעומדת הממשלה להשית על אזרחי ישראל בניצוחו של שר האוצר, זה ששאל "איפה הכסף?" וגילה לבסוף שאת הכסף ניתן למשוך מכיסם של האזרחים...

ככל שהנושא הזה חם בציבור הכללי, הרי שבמגזר החרדי הוא ממש בוער. חלק ניכר מן הגזירות מיועדות לפגוע במגזר החרדי, מתוך מטרה למעט את לומדי התורה ככל האפשר, ולא משנה אם הגזירות הללו נובעות מתוך שגנה בלבד או שהן נובעות משגנה יחד עם שיקולים כלכליים שונים.

המגזר החרדי מודאג, ובצדק. הקיצוצים הולכים להיות כואבים, בפרט לאברכים ההוגים בתורה. אך לצד הדאגה המושמעת ונכתבת מעל כל במה, נשמעים גם קולות מכיוונו של אי אלו חרדים עובדים ש"בנו לא עומדים לפגוע, רק האברכים הולכים לחטוף", כשלעיתים הדוברים לא נשמעים ממש מודאגים מהמכה הניתכת על ראשם של האברכים...

אז קודם כל, המכה עומדת להיות כואבת לא פחות לחרדים העובדים. קיצוצים בקצבאות, קיצוץ בתקציבים למוסדות הלימוד החרדיים, הפסקת ההשתתפות בטיפולי שיניים ועוד - כל אלו פוגעים בחרדים העובדים באותה מידה שהם פוגעים באברכים.

אבל חשוב מכך, הקיצוצים לאברכים אמורים להדאיג אותנו, החרדים העובדים, מאוד. העובדה שקיים רצון בקרב מקבלי ההחלטות לפגוע בלומדי התורה ולמעט ככל האפשר את לומדי התורה, צריכה להדאיג ולצער אותנו במיוחד.

כן, צריך לומר את זה. הקיום של עם ישראל תלוי בתלמידי החכמים. אנו, החרדים העובדים, מעוניינים וצריכים את לימוד התורה של האברכים. אלו, ההוגים בתורה יומם ולילה, הם נשמת אפיו, הם הכוח הרוחני שאנו קיימים לאורו ובזכותו. לימוד התורה של האברכים אינו דבר זר לנו, הוא חשוב לנו מאוד, הוא נצרך עבורנו מאוד. הפגיעה בהם כמוה כפגיעה בנו. השגנה כלפיהם כמוה כשגנה כלפינו.

תגובות והערות מתקבלות בשמחה בדוא"ל:

helki.baamali@gmail.com

ל.ר.

ירושלים	ת"א	חיפה	ב"ש
18:50	19:05	18:58	19:07
20:06	20:09	20:10	20:08

דף היומי	ה'	ו'	שבת	א'	ב'	ג'	ד'
עירובין סב	עירובין סג	עירובין סד	עירובין סה	עירובין סו	עירובין סז	עירובין סח	עירובין סט
בבא מציעא טו-טז	בבא מציעא טז	בבא מציעא טז	בבא מציעא טז	בבא מציעא טז	בבא מציעא טז	בבא מציעא טז	בבא מציעא טז

יגיעת שניהם

פלאייר צבעוני ומושך בתיבת הדואר. יד מושטת ונוטלת. אתה יושב על הספה ומעלעל באדישות. "לשכוח מהעבירות" זועק העמוד הראשון בפונט מזמין. דרך יצירתית נוספת של ועדי הצדקה לזכות אותנו, סגולה חדשה, אתה חושב לעצמך ומחפש את הוראת הקבע המצורפת. על החתום: רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא! מה? איך הצליחו להחתיים אותנו? ואז אתה שם לב שהספח של חתימת הבנק אינו צמוד להוראת הקבע...

המשקל הנכון

פעמים רבות מתגנבת לה אל תוך הלב הרגשת חידלון שאומרת: מה כבר יצא לנו משעת לימוד יומית? לאן היא מסוגלת להוביל?

האומנם ברור לנו מהי הסיבה שחז"ל העמידו את מצוות קביעת עיתים לתורה, באומרם "ותלמוד תורה כנגד כולם", כמצווה החשובה ביותר בעולמו של היהודי?

ברור הדבר שאם נדע את מטרתו של הלימוד, ניתן לו את המשקל הנכון בחיינו ונעריך אותו כיאות. עלינו לדעת שאנו לומדים תורה מפני שזו הדרך היחידה לדעת בבירור את רצון ה' מאיתנו. כדי שלא נסתובב בעולם תוהים על תפקידנו בעולם וחסרי ידע כיצד לבצע את התפקיד בצורה המושלמת ביותר, אנו צריכים ללמוד בספרי הקודש שניתנו לנו מאת ה', בצורה אחראית ורצינית, מה באמת רוצה מאיתנו בורא עולם.

חיבור רוחני אמיתי

מטרת לימוד זה אינה רק לדעת מה לעשות, אלא יש בו גם את האפשרות החזקה ביותר 'להתחבר' אל בורא עולם. הסיבה לכך היא שבתוך דברי התורה הנלמדים הכניס הקב"ה אור אמוני שגורם ללומד 'הארה' רוחנית ודבקות בבורא עולם.

אם נשכיל לראות בלימוד התורה שלנו את האפשרות היחידה לחיבור רוחני אמיתי, נעריך כל שעת לימוד שלנו וניגש אליה באחריות מחייבת, מחייבת כמו שאנו מחויבים לעבודה שלנו - שיגיעת שניהם משכחת עוון.

זה משהו אחר, אתה חושב ופונה לבדוק את הסכום המומלץ לתרומה. אין סכום. אין גם נמען לתרומה. הפעם אתה תורם לעצמך. איזו סגולה מציע לירבן גמליאל? העמודים הפנימיים של הפלאייר מדברים עליך, על אדם שרוצה ומשתדל לעשות את הטוב והישר, לעבוד את ה', פעם מצליח ופעם נכשל. "לקראת חג מתן תורה", אתה קורא, "רצינו להציע לך סגולה בדוקה ומנוסה, מלווה באחריות של תנא קדוש, שתגרום לך להצליח לשכוח מהעבירות!". מה יש להם להציע לך? אתה תמה וממשיך לקרוא. "רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר: יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משכחת עוון".

אני עובד וגם קובע עיתים לתורה, וזה לא תמיד מועיל, אתה מתלונן חרישית. נכון, עונה לך רבן גמליאל, שים לב למה שאני אומר, "יגיעת שניהם". אם אתה רוצה שהסגולה תעבוד, אתה צריך להתייגע, להתאמץ ולהזיע קצת. להתייגע בתלמוד תורה לפחות כמו שאתה מתייגע בשביל העבודה. אם תעשה כך, אני מבטיח לך, שיגיעת שניהם משכחת עוון. אתה מוזמן לחתום הוראת קבע על לימוד תורה, ולשכוח, פשוט לשכוח מהעוונות. לא תזכור שהם קיימים.

עניין ואחריות

אדם עובד לפרנסתו, הוא לא מתרשל, לא שוכח ולא מדלג ימי עבודה. זו הפרנסה שגורמת לנו לעבוד ולהרוויח ביושר

הדפיסו, וקחו הביתה לשבת

נושא התפילה בבית הכנסת אצל ילדים רכים הוא אכן נושא מורכב ורגיש, כפי שעולה מכמה תגובות שקיבלנו על הדברים בפינה זו בשבוע שעבר.

אחד המגיבים איתגר אותנו כששאל לאיזה חלק בתפילה אנו ממליצים לקחת לילדים קטנים.

חשוב להבהיר: כוונתנו לילדים בגילאי שש-שבע, שיודעים לקרוא ולהתפלל, אך עדיין לא מבינים כ"כ את משמעות התפילה וקשה להם להתרכז מעבר לזמן קצר. אותם ילדים לפעמים מעוניינים ללכת עם אבא לבית הכנסת, אבל בפועל אינם מצליחים לשרוד תפילה שלמה, וכוונתנו לתפילה ערבית בלביל שבת, ועל אחת כמה וכמה בתפילות ארוכות יותר.

אם כן, שואל הקורא, לאיזה קטע בתפילה כדאי להביא את הילד? המטרה העומדת לנגד עינינו בהבאת הילד לבית הכנסת היא לגרום לו לאהוב את התפילה ולהתחבר אליה. לא רק ללמד אותו להתפלל, את זה הוא לומד בעיקר בתלמוד תורה.

הקטע המעניין והחיוני ביותר בתפילה ליל שבת הוא שירת 'לכה דודי' בקבלת שבת. מוזיקה מדברת אל הילד, מחבבת עליו את התפילה וצורבת בליבו חוויה חיובית ומתוקה שינצור אותה גם בחייו הבוגרים.

ילד כזה שאינו מסוגל להתפלל תפילה שלמה, כדאי מאוד להביא אותו לבית הכנסת לקבלת שבת, ושווה לטרוח לאחר מכן ולהחזיר אותו הביתה.

כמה חבל שיש אבות הרואים בתפילה קבלת שבת סוג של תפילה לא משמעותית, יש כאלו שבזמן זה עומדים בחוץ ועורכים מפגש חברתי, ויש כאלו שאף מגיעים לבית הכנסת רק לקראת תפילת ערבית.

זהו פספוס של חוויה מתוקה שאנו יכולים בקלות להעניק לילדנו, ולגרום לו לאהוב את התפילה ואת ההליכה לבית הכנסת.

ואל תשכחו לקחת טופי בכיס. זה מגיע לו, לילד החמוד שלכם.

הנכון ולהתייצב בשורות הנאמנים לה'. את הצעד הזה מכנה הקב"ה "הם קרבו עצמם אלי, הם קרבו אותי", ותמורת צעד זה 'איני מקרב'.

בהירות מוחלטת

נשים לב שהמדרש משתמש בשתי לשונות ביחס לצעדים של בני לוי. מצד אחד "הם קרבו עצמם אלי" ומצד שני "הם קרבו אותי". קל להבין את את הלשון הראשונה "הם קרבו עצמם אלי", שהרי אכן כפי שמתואר בתורה בני לוי ניגשו אל משה והצהירו שהם מוכנים לעשות את דבריו. אך מהו פשר הלשון הנוספת "הם קרבו אותי"? איך קרבו בני לוי את ה' אליהם? איך בכלל אפשר לקרב את ה' לכאורה מילים לא מובנות.

אך כאשר נתבונן בהפתעה ובבלבול הגדול ששרר בעם ישראל עם הופעתו של משה בעיצומם של המחולות סביב העגל, ובין שצעדם של בני לוי לא נבע רק מרצון טוב, לא רק מנכונות אמיתית לשימוע בקול ה', אלא מתכונה נוספת. הם הצליחו לקבל בהירות בתמונה שלגללה לעיניהם, הם לא נכנעו לתחושת ההפתעה. ברגע שהם ראו את משה מגיע מהר סיני הם הבינו בהירות מוחלטת שהרעיון של העגל היה רעיון נפסד, טעות גמורה. רק בהירות כזו יכלה להביא אותם אל הצעד של "ויאספו אלי כל בני לוי".

בהירות, זה מה שהיה להם. היכולת להביט אל המציאות האמיתית בעיניים פקוחות, ולהתרכז בצעד הנכון שעליהם לעשות. זהו פשר לשון המדרש "הם קרבו אותי". בני לוי קרבו את ה' אל ליבם, פשוטו כמשמעו. הם נצמדו אל האמת בבהירות מוחלטת, ובזכות זה זכו לקרבה חוזרת מה' - והיו לי הלוויים".

בפרשת השבוע אנו לומדים על הבדלת שבט לוי משאר השבטים, בצורת המפקד, במקום החנייה, ובעיקר בתפקיד הנכבד שקיבל שבט לוי. "הקרב את מטה לוי והעמדת אותו לפני אהרן הכהן ושרתו אותו, ושמו את משמרתו ואת משמרת כל העדה לפני אהל מועד לעבוד את עבודת המשכן... והיו לי הלוויים".

מפני מה זכה שבט לוי בקרבה יתרה זו, עד שהקב"ה עצמו, בורא העולם שהכל שלו, מגדיר את מצבם מחדש ואומר "והיו לי הלוויים" חז"ל במדרש משיבים על כך: "שכל מי שהוא מקרב אותי משהו, הם קרבו עצמן לי ושאמר 'ויאמר משה מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי, הן קרבו אותי ואני מקרבן - 'והיו לי הלוויים'".

היחידים שניגשו

דברי המדרש המהדהדים מביאים אותנו לדפדף בפרשת כי תשא ולקרא את מה שאירע שם. העם העסוק במחולות סביב עגל הזהב, משתחוה וחוזב, פסק ברגע אחד ונאלם דום. משה רבינו, המנמיג שכולם היו בטוחים שהלך ולא ישוב עוד, ניצב לפתע בפתח המחנה כשהלוחות בידו, הוא מתבונן על הנעשה, על "קול הענות" שהוא שמע כבר בתחתית ההר, הוא מניף את לוחות הברית ומרסק אותם על הארץ. לאחר מכן הוא ניגש להשמיט את העגל, שורף אותו, טוחן אותו וזורה אותו על המים. כעת ניצב משה וקורא בקול רם "מי לה' - אלויו", בציפיה שהעם יתעשת, יבין את חומרת הטעות, יגש אל משה וישוב בתשובה שלמה.

אך העם לא ניגש. מעטים היו הניגשים אל משה, כל בני לוי. שאר השבטים נותרו מאחור, מבלבלים, נרגשים, מופתעים, אולי מסופקים. רק שבט לוי ידע לנוע אל המקום הנכון ברגע

הלכה למעשה | לא תשים דמים

הרב ארי נתנאל מור, רב ומו"צ בביתר עילית

שאלה: במקום עבודתי ישנו אדם המחנה את רכבו בצורה המסכנת את הולכי הרגל והנהגים בכביש. לאחר שכל הפניות אליו בנידון לא הועילו, האם מותר לי לדווח עליו לרשויות האכיפה (משטרה/עירייה) או שהדבר אסור והעושה כך נחשב "מוסר"?

תשובה: עליך לפנות לבית דין על מנת שיתרו בו שיפסיק לנהוג כך, ואם בכל זאת לא שינה ממנהגו והמשיך לחנות בצורה מסוכנת, מצווה עליך לדווח לרשויות.

המקורות בהרחבה: המקורות בהרחבה: נאמר בפרשת כי תצא (דברים כב ח) "ועשית מעקה... ולא תשים דמים בביתך...". ובפסוק בשו"ע (ח"מ תכז סעי' ח), כל מכשול שיש בו סכנת נפשות, מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה, שנאמר: השמר לך ושמוך נפשך (דברים פ"ד, פ"ט). ואם לא הסיר והניח המכשולות המביאים לידי סכנה ביטל מצות עשה ועבר בלא תשים דמים. וא"כ אדם המסכן אחרים הרי הוא עובר על לאו ועשה אלו, ומלבד זאת הרי הוא נכנס בכלל "רודף" שמצווה על כל ישראל להציל מידו. וכמו שכתב בשו"ת מנחת יצחק (חלק ח סימן קמח) והראיה ממה שמבואר ברמ"א (חו"מ סי' שפ"ח סעי' י"ב) ובסמ"ע שם (ס"ק כ"ט) שמי שמסכן רבים כגון שעוסק בזיופים דינו כרודף ומותר למוסרו למלכות, והגר"א שם (סי' תכ"ה) כתב שאע"פ שאין כוונתו לסכן.

ואם כן בנידון זה ודאי מצווה להציל אחרים מידו ולמוסרו לשלטונות, והוא הדין גם באדם שנוהג במהירות מופרזת אשר לא יוכל לעצור את הרכב ברגע שיצטרך לעצור מבלי לגרום אסון, שדינו כרודף, או רכב שנוסע באדום שמסכן הולכי רגל שעוברים באותה עת, וכן כשעוקף רכב אחר בצורה המסכנת, כל אלו בכלל רודף המסכן עצמו ואחרים, ואף אם אין כוונתו לסכן הרי הוא בכלל רודף ומצווה למוסרו לרשויות.

אמנם מבואר בשו"ע שם (סי' תכ"ה וסי' שפ"ח סעי' י') שקודם שימסור אותו לערכאות צריכים התראה, ולכן גם במקרה זה אין לעשות מעשה בלא התראה בית דין.

מכון מצוות ה' mitzvathashem@gmail.com

מדברים חינוך | הרב שלמה ברוך בלוי

מנחה זוגי ויועץ חינוכי

בית של תורה

עם כרך גמרא בידו כאומר: אני בעצם אוהב ללמוד, אבל מה לעשות, צריך לעבוד. אף שהדברים האלו לא נאמרים בפירוש, אבל אם הם משודרים, מוקרנים באווירה של הבית, הרי שהבית הזה הוא "בית של תורה".

לרשותו של האבא עומדות שעות רבות, של ימי שישי וערבי חג, של שבתות וימים טובים, כדי להשלים את החסר וכדי להבהיר בלב הצאצאים, כי השאיפה ל"בית של תורה" עומדת בעינה. בכך הוא מסביר (לא בדרך מתנצלת!) את עובדת היותו איש עובד, כצורך ולא כאידיאל. גם אם אנו אומרים תמיד כי הדוגמא האישית היא המכוננת, במקרה הזה, שאנו מדברים על בית של תורה, אנו מתכוונים לבית שהגדלים בו יודעים ומפנימים כי אין דבר יותר יקר מן התורה. הבת שלומדת בסמינר ומקשיבה להרצאות המעודדות הקמת בית בישראל המושגת על אדני התורה, לא תראה בכך סתירה אם היא תגלה את החביבות לתורה אצל אבא שלה, תביבות התואמת לחביבות של הלומדים בהיכלי התורה בקביעות.

ובחכמה ינהג האב, אם יפתח את הנושא בבית ויספר על אהבתו ושאיתפו הכמסה ללמוד תורה, כבאותם זמנים קדומים בהם הפרנסה לא עמדה בדרכו. גם ההרגשה כי ההתעסקות המועדפת על האב היא לימוד התורה, מסייעת להבחנה מהו העיקר בחיים, ומהו הטפל, במיוחד אם הוא יוסיף ויסביר מהי הסיבה שיהודים יקרים מקדישים את החיים שלהם לתורה וזונחים עיסוקים אחרים.

זאת דוגמא אישית משודרגת להפליא, כי כאן הועבר מסר נשמתי המשרטט את הכמיהה עתיקת היומין לחינוך יהודי אותנטי.

ליצירת קשר: 8647729@gmail.com

שאלה: בתי לומדת בסמינר שבו מלמדים רבות על "בית של תורה". לעיתים אני מבחין שבעיניה קיימת סתירה בין המציאות שאני עובד לפרנסתי ובין החינוך שהיא מקבלת בסמינר. האם זו אכן סתירה?

תשובה: המושג "בית של תורה" אינו קיים דווקא בבית שהאב חובש את ספסלי בית המדרש מבוקר ועד ערב, בקביעות. למרות שהזוכה לעשות זאת בהחלט מקרין מהוד תורתו, על בניו ובנותיו, אף על פי כן, גם מי שעמל לפרנסתו, יכול לכונן "בית של תורה" מהודר ומפואר.

בדרך כלל בית של תורה אמיתי, הוא בעקרון בית השייך לתורה, בית שהדבר הכי חשוב בסולם ערכיו הוא תורה ורק תורה.

לכן אנחנו רואים אנשים שונים שעובדים, ואפילו באותה עבודה, האחד נותר כשהיה - 'בן תורה' אמיתי, ואילו השני מאבד את התואר הזה, ונשמע בעולם של 'עובדים'... ולכאורה מה ההבדל? ולמה זה משנה בכלל? הרי בשורה התחתונה שניהם עובדים ולא לומדים.

ההבדל נעוץ בשאלה האם התפישה מול העבודה היא עקרונית, או שמא היא כורח מציאות החיים. אם אדם עובד כי אין לו משהו נוסף אחר לעשות בחיים - הרי הוא איש עבודה. אבל אם הוא עובד, בגלל שהוא צריך את הכסף למחייתו, והוא אינו הופך את העבודה לאידיאלולוגיה, הרי שניתן לכונן, בן תורה שעובד.

זהו משנה מאוד, כי אבא שעובד ועובד, אפילו כמעט כל שעות היום, אבל ליבו ונפשו קשורים בתורה, הוא מקרין בכך שהדבר החשוב ביותר בחיים, זוהי התורה. גם יציאתו לעבודה, מלווה

נעשה ו'נשמה"

לכירור, שמע תשובה שלילית, הסביר לה את הבירוקרטייה. היא ניסתה להסביר עוד, היה לו עוד רעיון איך לנסות להשיג והוא לא כ"כ הצליח לשמוע מה בדיוק היא מסבירה. בסופו של דבר אמר שינסה שוב ואיחל לה הצלחה.

משהו מוכר היה בה שעה שסגרה אחריה את דלת הזכויות המחוסמת, דומה לתנועותיה של רעייתו אחרי שיחות יואלי ודומותיה.

רק כמה חודשים אחר כך הוא לא ישב על כסא מנהל הסינף. זה היה נורא.

"חזרת" מוכרת אמנם כמחלת ילדים, אבל הוא לא חלה בה וכנראה גם לא היה מחוסן. כעת היא תקפה, פתאום, והפכה את חייו על פניהם. חום גבוה של שבוע, חולשה וכאבים - כל אלו היו רק תקדים לנורא מכל: אובדן שמיעה ברמת פגיעה בינונית. כן, הסביר להם הרופא, יש סיבוך כזה, הוא מוכר לנו. א"א לדעת, לפעמים חזרת היכולת במידה מסוימת, לפעמים נשארים כך. שני תפסים נשלפו מהמדפסת: בדיקת שמיעה והתאמת מכשיר. סוף העולם.

פתאום הייתה ל"נשמע" משמעות גדולה כל כך בחייו. פתאום הוא התחיל לשיחוה שימשע את הכאב הנורא הממלא את ליבו בלי יכולת להכיל. כאב, אובדן, חוסר אמון, מלחמה בעצמו ממך. פתאום פחות ביקשו ממנו לשמוע... זה היה קשה, תבינו. "יותר בקול" הוא ביקש מרעייתו, מנסה לעקוב אחרי המשפטים. "ננסה לסדר לי את זה טלפונית", הוא מבקש מאחיו עזרה במה שהוא עצמו התמחה בו עד לאחורונה, שום דבר איננו כשהיה.

הוא מוצא את עצמו לומד פתאום, את העולם בדרך שונה. פתאום הוא משתוקק לשמוע, היה רוצה לערוך שיחה מעמיקה עם רעייתו על יואלי וחוצפונותיו, לנחם, להגיב, לחשוב ביחד, אבל זה כבר לא קל על כורסת העור במשרדו, ולהקשיב לגברת ועדת למה חשוב כל כך להגדיל את מוסד הטיפולים עבור בתה. אבל הוא בבית, עסוק בהגשת תביעה לביטוח האלואמי בגן אובדן כושר עבודה. קשה לו לשמוע. קשה לא לשמוע.

ודוקא מתוך השקט המטשטש באוזניו, את הקולות, עלתה וצמחה לה, כך הוא גילה, שמיעה מסוג חדש, והוא חשב, שאולי אפשר להמשיך להשתמש בסיסמא שלו "נעשה ונשמע" גם עם השמיעה האחרת הזו. השמיעה הפנימית. המאזנה לקולה של הנשמה. אולי, כך הוא חשב, זו היתה קריאתם של יהודי מתן תורה: "נעשה ונשמע". כולם כה מתרגשים מהקדמת הנעשה, לנשמע, אבל היתה כאן גם שמיעה, היה עוד כתר שנקשר לראש כל יהודי: "נשמע" - איזו שמיעה פנימית וקסומה באה אחרי ה"נעשה", שמיעה של דבר השם, של דברו אלינו מתוך כל דבר ומצוה שבתורה. גם המצוה שלו, כך הוא גילה, סבלו מ'אובדן שמיעה'. הוא קיים, בוודאי, הכל ומושלם. אבל "נעשה", בלי "נשמע". הוא התפלל וביקר, בנה סוכה והדליק חנוכיה, נטל ידיים, נתן צדקה, שמר שבת והוסיף גם חומר. ועדיין היה כל זאת טול "נשמע", נטול "נשמה", כעת הגיע הזמן לשים אל זה לב, אל הנשמע ואל הנשמה כאחד.

רעייתו טוענת שהוא שומע, פתאום, יותר מתמיד. ובכל זאת, קשה להתרגל למצב החדש. הוא עצמו היה עדיין אם יכול היה להגיע למקום הזה גם ללא המחלה והנזק. כך במתן תורה, כך גם היום. כל אחד ואבדן השמיעה החלקי שלו, הערפל המכסה את ההר. אבל כל העם רואים את הקולות.

"אתה לא שומע אותי" - הוי, כמה שהמשפט הזה היה שנוא עליו. "אתה לא שם לב אלי". האם כל הנשים בעולם התברכו אכן בדרישה לעודף תשומת לב מצד בעליהן? היה נראה לו שאצלו המצב חריג בכל קנה מידה. השתדל יותר. עוד שבת מפנקת בבית מלון. עוד רכישה יקרה של ספת עור לסלון. מסיבת הפתעה ליום ההולדת שלה אצל הוריה ותכשיט נפלא לפסח בזהב לבן. ועדיין חזרו המשפטים האלו. כאובים, שקטים, בעלי טון של יאוש. "תנסה להבין. תקשיב רגע. שים לב". ועוד ערב עגום ירד על הבית. ועוד פעם נסגרה הדלת אחרי במבט פגוע. לפעמים היה חש את הכעס עולה בו: מה היא רוצה? מדוע איננה מעריכה את מאמציו? האמנם לעולם לא יצליח לרצות אותה? לספק את אותה דרישה בלתי ברורה שלה ל... למה? ברוב הפעמים הוא הרגיש שאינו מבין. לפעמים הייתה הארה שוטפת אותו, לרגע קל הוא תפס מה בעצם קורה פה, אבל אז, תמיד, הגיעה הבהלה. הכח החזק שדרש ממנו ללכת הלאה. להמשיך לשוחח בנייד גם אחרי המפגש בעיניה העצובות. לשקוע בענייני המשרד למרות שידע שהיא בבית מצפה לכך שיראה נוכחות. הוא בחר להתעלם.

זה היה המוטו שלו, והוא לא יכול היה להיזכר ממתו ועל איזה רקע: להתאמץ בכל הכח להצליח. להצטיין להתקדם, לבצע, להרויח. ושוב והצליח. ושוב להתקדם. הייתה לו משנה סדורה של "נעשה ונשמע", פעם הבריקה לו הסיסמא, ומאז נהנה לשלוף אותה בכל הזדמנות. "יואל מתחצף לאחורונה בבית וכנראה גם בתלמוד תורה - היום הוא בקש ממני חתימה על חוסר דרך ארץ כלפי המלמד" - המטבח היה נקי, הוא אכל את ארוחת הערב המשוקעת שלה בנחת מפרץ על הכותרות. היא התיישבה על הסכא, והיה ברור לו, שוב, ששיחה בנושא יואל הולכת להיות כותרת שאי אפשר לפרץ עליה... הוא בתקומם. "בואי נשמע את המלמד, נטפל בענייני". הנייד כבר היה בידו, וצליל החיוג, ושיחה קצרה. משפטים ספורים וחיוך מנצח. "ראי את העניין כמסודר" הוא שמח לבשר לה, "לא משהו רציני. אמרי ליואל שדיברתי עם המלמד". והיא השפילה מבט. שיחקה בשולי הצמיד, נעמדה בחוסר נחת: "אבל צריך לדבר על כך. להבין מה קורה לו, לטפל לעומק". אבל הוא כבר ברח אותה ב"ערב טוב", התעניין אם צריך לקנות משהו לבוקר, ויצא למעריב ולשיעור הקבוע. מה יש לדבר, למה לחפור. נעשה, נתקשר, נשמע, נסדר. כך בדיוק.

בעבודתו כמנהל סניף קופת חולים האזורי, היו לו תכונותיו אלו לברכה, אך יש שאמרו גם לרועץ. הוא מקדם את כל ענייני הסינף במלוא המרץ והכישרון. יש אפשרות להכניס מכשיר חדש? הוא מברר, מוודא, אוסף נתונים ומזמין. חסרה מזכירה נוספת למשמרת הבוקר? מודעת "דרושה" קצרה, הוא מראיין, מברר, וכבר חותמים על חוזה עבודה. האורטופד יעדו למשך החודשים הקרובים עקב השתלמות חשובה בחו"ל? כבר בשבוע הקרוב יימצא לו מחליף מצוין לתועלת המטופלים הממתיתים.

ובכל זאת, נשמעו פה ושם לחישות, מעקצצות, מעצבנות, מקפיצות: "האורטופד החדש מתייחס בזלזול ל'חרדים', צריך לומר לו משהו" - "הוי, באמת, אפשר לחשוב, אז הבן אדם מתבטא פה ושם בחוסר נגימות, נו, העיקר שאינכם ממתניעים כעת חודשים לשובו של הרופא הקבוע".

"משפחת שוורץ מבקשת הקדמה דחופה לבדיקה של בנם בדופלר החדש". די, שיגידו תודה על שרכשתי לסניף שלנו את המכשיר, למה חייבים גם ללחוץ ולהקדים תורים, וכך הלאה. הבוקר ישבה במשרדו גברת רועדת אתה. ילדתה בת השלוש סובלת מנכות קשה, והקופה מאפשרת טיפולי פיזיותרפיה מעטים לעומת שאר הצורך העצום. תוך כדי שיחה הרים טלפונים

ובכל זאת, נשמעו פה ושם לחישות, מעקצצות, מעצבנות, מקפיצות: "האורטופד החדש מתייחס בזלזול ל'חרדים', צריך לומר לו משהו" - "הוי, באמת, אפשר לחשוב, אז הבן אדם מתבטא פה ושם בחוסר נגימות, נו, העיקר שאינכם ממתניעים כעת חודשים לשובו של הרופא הקבוע".

"משפחת שוורץ מבקשת הקדמה דחופה לבדיקה של בנם בדופלר החדש". די, שיגידו תודה על שרכשתי לסניף שלנו את המכשיר, למה חייבים גם ללחוץ ולהקדים תורים, וכך הלאה. הבוקר ישבה במשרדו גברת רועדת אתה. ילדתה בת השלוש סובלת מנכות קשה, והקופה מאפשרת טיפולי פיזיותרפיה מעטים לעומת שאר הצורך העצום. תוך כדי שיחה הרים טלפונים

הגות | הרב ראובן לויכטר

יראת ה' היא אוצר

בבואנו להתבונן ולברר מהי חובת האדם בעולמו, ובשים דגש לאדם שעוסק גם בדרך ארץ, כאשר לעיתים זמן העיסוק בדרך ארץ מרובה מהזמן המוקדש לקביעות עיתים לתורה, מצינו בגמרא (שבת לא.): "אמר רבא, בשעה שמכניסים אדם לדין, אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עיתים לתורה, עסקת בפו"ר, ציפית לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר, ואפילו הכי אי יראת ה' היא אוצרו אין, אי לא לא. משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חיטים לעליה, הלך והעלה לו, א"ל עירבת לי בהן קב חומטין, א"ל לאו, א"ל מוטב אם לא העלית".

בסוגיה זו עוסק רבא בהגדרת המאפיין של האדם ובקביעת מציאותו, איוה "אדם" הוא נדרש להיות. זוהי השעה בה מכניסים את האדם לדין, השעה בה בוחנים את מעשי האדם. הנושא הראשון עליו הוא נשאל, הוא, האם נשא ונתן באמונה. האדם מקיים לאורך חייו קשר עם העולם הסובב אותו, הוא נושא ונותן ללא הרף, עיסוק זה חובה עליו שיתקיים בגבולות אותו הציבה התורה, גבול המוגדר כנשיאה ונתינה באמונה, גבול אותו אין לעבור בשום מצב.

הנושא השני עליו הוא נשאל, קבעת עיתים לתורה? שאלה זו נראית לכאורה כנושא חדש, שאינו מתקשר בהכרח לשאלה הראשונה. פעמים רבות ששתי השאלות אלו אינן שייכות לאותו אדם. אולם רש"י (ד"ה קבעת) פירש את השאלות כקשורות זו לזו, וז"ל: "קבעת עיתים, לפי שאדם צריך להתעסק בדרך ארץ שאם אין דרך ארץ אין תורה, והוצרך לקבוע עיתים לתורה דבר קצוב, שלא ימשך כל היום לדרך ארץ". דהיינו, השאלה השנייה ניצבת כשאלת המשך, האדם צריך להתעסק בדרך ארץ, לעיתים קרובות זהו מצב מחוייב המציאות, "אם אין דרך ארץ אין תורה", אולם על האדם היוצא לעסוק בדרך ארץ מוטלת חובה לנהוג בכמה זוהירות פן ימשך כל היום לעסוק בדרך ארץ, ועל כן מוטל עליו להגביל את זמן העיסוק ע"י קביעת עיתים לתורה.

נמצאנו למדים שחובה על האדם העוסק בדרך ארץ להציב לעצמו שני גבולות: גבול ההלכה - משא ומתן באמונה; וגבול הזמן - הזהירות שלא להיגרר אחר העיסוק בדרך ארץ ע"י קביעת עיתים לתורה. אלא שאם אכן תכלית קביעת העיתים לתורה היא מניעת ההפרזה בעיסוק בדרך ארץ, לכאורה צריך ביאור, שהשאלה שהוא היה צריך להישאל היא "קבעת עיתים לדרך ארץ". מדוע נשאל האדם על התורה?

נראה שבדברים אלו טמונה ההבנה הברורה, שללא קביעת עיתים לתורה לא יוכל האדם לקבוע את העיסוק בדרך ארץ. טבעו של העיסוק בצרכי העולם שהוא תמיד שואף לשלול, להתרחבות, וכתוצאה מכך תמיד יהיה לאדם צורך בפריצת הגבול הקצוב, עד אשר מבלי משים עלול הוא לשקוע ראשו ורובו בענייני דרך ארץ. בכדי להימנע ממצב כזה, עליו לקבוע עיתים לתורה. כאשר הוא קוצב זמן ללימוד תורה בצורה רצינית, באופן ששום דבר אינו יכול להיזיזו מקביעותו, אזי הוא יכול גם לעסוק בדרך ארץ ללא חשש.

לאחר שנתבררו שתי השאלות הללו האדם נשאל את יתר השאלות הנוגעות כולן לצורה המכוננת בה על האדם לחיות. האם הוא עסק בהעמדת דורות המשך, האם הוא ראה את העולם כחלק מנצחיות קיימת, האם פלפל בחכמה וכו'.

השאלה האחרונה היא האם יראת ה' היא אוצר, וכאן יש להתבונן. הגמרא ממשילה את יראת ה' לחומטין הנצרכים עבור הפירות, ורש"י מפרש כי החומטין היא ארץ מליחה המשמרת את הפירות מלהתליע. דבר זה מצריך התבוננות, שכן ב"כ האוצר שומר על מה שבתוכו ע"י הגנה חיצונית שהוא מספק, הקירות הסובבות את המשתמר, ואילו החומטין שומרים על הפירות על ידי שהם מעורבים בתוכם, וא"כ שומה עלינו לדעת איזו יראת שמים נדרשת מהאדם שתהא מעורבת במעשיו ותשמור אותם מבפנים, כעין ריסוס כנגד מזיקים, וכיצד תהיה יראת שמים מעורבת בתורה? וכי הבנת דבר מתוך דבר יכולה שתהא קשורה ביראת שמים?

רבי ישראל סלנטר זצ"ל מאיר את דברי הגמרא באור חדש. יראת השמים הנדרשת כאן אינה מה שאנו נוהגים לפרש כיראת חטא, אף שבוודאי היא דבר חשוב ונצרך. יראת חטא היא יראת שמים השומרת מבחוץ, אולם יראת שמים הנדרשת כאן, זו שצריכה לה שתתערב בפירות, היא ההבנה של האדם שכלל שהוא פועל ועושה עדיין הוא נדרש ליותר, עדיין מוטלת עליו החובה להעמיק ולרחיב את מעשיו. אסור לו לאדם לשבת שאנו לעולם. בשום מצב אין לו להתספק במה שהוא כבר עושה ועליו לחזור עוד ועוד ולהוסיף על הקיים. חובה זו כל כך חשובה עד אשר אדם שאינו מקיים חובה זו אומרים לו "מוטב שגולא העלית", שכן אדם השוקע עתים שומרים על הפירות על הפירות על הפירות על הפירות, אולם כאשר אדם פועל מתוך הידיעה והחובה להוסיף על הקודש, אזי אוצר משתמר בידו, אזי יש בכוחו לצאת ולעסוק בדרך ארץ מתוך ביטחון שעיסוקו הוא בגבולות התורה ובגבולות הזמן, וכי אוצר הרוחני משייב בידיו כל העת.

בשבילך | בשביל המיוחד שלך

אלוקי חברה.

"איך יכול להיות?" התפלאה שירה.
"אטופיק דרמטיטיס היא דלקת של העור", הסביר הרופא בסבלנות. "לעתים קרובות הדלקת הזו מתפרצת על רקע רגשי".
אז השכנה צדקה.

"וכמובן, גרוי של סבונים ואבקות כביסה עלול להחריף ולהחמיר מאד את ההתפרצות", המשיך הרופא.
"אז גם דודה שלי צדקה?"

"גם דודה שלך. עכשיו, ברגע שהדלקת קיימת וחלק מהפעעים הזדמנו, אין מנוס משימוש במשחות כדי לרפא את האזורים הפגועים, כך שגם גיטתך צדקה. הסבתא שלך צודקת מאד שלטטרואידים יש תופעות לוואי: הם עלולים לשנות את צבע העור, וגורמים להתמכרות - כי הגוף מבחין שמספקים לו הורמונים ממקור חיצוני, ולכן מפריש פחות ופחות הורמונים טבעיים. לכן נגביל את השימוש במשחות האלה, ומיד כשהעור יחלים - תפסיקי למרוח אותן, ותתחילי למרוח לרחלי קרם לחות מזין, כדי למנוע התפרצות נוספת. כשהעור לח ומועשר - קטנים הסיכויים שהדלקת תחזור".

"אז באמת כולם צדקו", נהנתה שירה לסכם.

"כולם", אישר הרופא. "והמסקנה הזו נכונה לא רק לדלקות עור: חשוב לבנות את התמונה השלמה, מכל מגוון הדעות והרעיונות שאת שומעת. לא תמיד דעות שונות סותרות זו את זו, לפעמים הן דווקא משלימות".

לבת השלוש - שלום, היא הולכת ומחלימה. ואמא שלה, בינתיים, נהנית להרכיב תמונות שלמות, ולהוסיף להן צבע של קבלת דעות שונות.

כשיושבים על הספסל למטה, היא לא מסבירה בלהט ש'הצהרונים מאפשרים לאמא פסק זמן לנשום', וגם לא טוענת בתוקף ש'ילד חייב להיות בבית בצהריים, ולקבל תשומת לב אישית'. היא מקשיבה לאומרות כך ולצועקות אחרת, ומבינה ששתי הדעות אינן סותרות זו את זו. שארוחת צהריים בבית היא דבר נפלא, אבל גם אמא שהספיקה לישון שעה - מיטיבה לא פחות עם ילדיה.

"אז מה, שירה, אין לך דעה בנושא?" מבררת אחת החברות.

"להפך", מחייכת שירה בתגובה, "יש לי את כל הדעות!"

בת שלום

רוי

לשירה, חברה צעירה שלי, יש ילדה מתוקה בת שלוש. בבוקר אביב אחד התפתח גרד על הזרוע הימנית של הילדה. אחרי יומיים הופיעו כתמים אדומים, כמו עקיצות, על היד, ובבוקר שאחר כך - גם ביד השנייה.

שירה מרחה פניסטיל ואלוורה, וחיכתה שהגרוד יעבור. אבל במקום לעבור הוא התפשט גם לרגליים, ואחר כך לפנים. הילדה גרדה בימים וצרחה בלילות, פניה היופת התכערו מהגרוד, ושירה ובעלה - הורים צעירים, שרחלי היא בכורתם - היו אובדי עצות.
"פריחה כזו מגיעה ממקור רגשי", הסבירה שכנה שראתה את הילדה. "לכי למטפלת במוח אחד, היא תאבחן מה הבעיה הרגשית וגם תנטרל אותה. זה הפתרון".

עוד שירה מבררת על מטפלות במוח אחד, ודודתה באה לביקור. "תחליפי מהר סבון ואבקת כביסה!" פקדה הדודה. "גרוי כזה נוצר מסבון לא מתאים, או מרגישות לאבקת כביסה. העור של הילדה שלך רגיש, ואת חייבת להשתמש בחומרי ניקוי עדינים במיוחד".
"אטופיק דרמטיטיס", פסקה הגישה. "אני מכירה את התופעה, גם לאחותי הייתה הצרה הזו. לכי לרופא ילדים, שייתן לך משחות סטרואידיות ואנטיביוטיות. רק הן יכולות להועיל".

"סטרואידים? חלילה!" נחרדה הסבתא. "למשחות סטרואידיות יש תופעות לוואי, תזיהרי מהן! והן גם ממכרות".

"לחות, הרבה קרם לחות", ייעצה אמא של שירה. "הכל מתחיל מעור יבש, במיוחד בעונות המעבר. תקפדי למרוח אותה בקרם לחות משובח פעמיים ביום".

נו, מה מיישמים, מתוך כל מגוון העצות? מי צודק? שירה ניסתה להחליף סבון ואבקה ולמרוח קרם לחות, והשיפור היה מזערי מאד. הילדה המשיכה לגרד בימים ולצרוח בלילות, והוריה המומאגים קבעו תור לרופא הילדים.

"אטופיק דרמטיטיס", קבע הרופא, בדיוק כמו שאמרה הגישה. "נרשום לה משחה סטרואידית ומשחה אנטיביוטית".

"הה, אז גיטתי צדקה, מבין כל אלה שדיברו איתי", הבינה שירה.

"מה אמרו האחרים?" התעניין הרופא המבוגר והנבון.

"שזה ממקור רגשי, ושזה בגלל גרוי של סבון ואבקת כביסה, ושאישים קרם לחות, ושסטרואידים הם מסוכנים".

"כולם צדקו", הפתיע הרופא.

קוראים מגיבים

שלום לעורכי חלקי בעמלי

אין מילים על הגליון שאתם מוציאים.

כ"כ מחזק, כ"כ אמיני.

אתם כותבים את כל מה שהייתי רוצה להביע לחברים ולמכרים ובצורה כ"כ יפה ומתקבלת. כ"כ חיובי וכ"כ דרכי דרכי נועם.

במאמר המערכת בשבוע שעבר ("שניים שיושבים", גליון מס' 20) נגעתם בצורה עדינה ומחוכמת בנושא בעייתי, נושא העירוב בין גברים לנשים במקומות העבודה. זהו נושא שכמעט לא כותבים עליו מפאת רגישותו, אך מאידך, זהו אחד הנושאים שעליהם הכי חשוב לכתוב.

הייתי רוצה לחדד את הנקודה ואשתדל לעשות זאת בצורה עדינה כראוי.

כולנו יודעים שבמקום עבודה מעורב יכולים להיווצר מכשולות קשים. יחד עם זה ברוב מקומות העבודה אין אפשרות (ואולי גם אין רצון מצד המעסיק) לייצר מצב של הפרדה מלאה בין גברים לנשים. כך יוצא שיכולים לשבת באותו חדר גבר חרדי ואישה חרדית, שלולה העבודה המשותפת לעולם לא היו יכולים להגיע לידי היכרות. אך מתוקף העבודה נוצרת היכרות שאי אפשר להתעלם ממנה. אם זו עבודה צוות ממש משותפת, ואם זה סיוע אקראי זה לזה בתחומים שונים במסגרת העבודה.

אמנם, אני מדבר על גברים ונשים חרדים, כאלו שההלכה היא נר לרגלם והם חלילה לא מתכוונים לעבור איסור כלשהו. דווקא בקרב אלו שכביכול "מוגנים" בעקבות שמירת ההלכה כמו הימנעות מייחוד, זהירות מנגיחה וכדומה, שורת איזו תחושת בטחון שהקשר במסגרת העבודה לא יכול להזיק. לכאורה כל ההלכות נשמרות על ידם והכל בסדר.

אבל הכל ממש לא בסדר. הטעות היא בכך שאם לכאורה לא עוברים על ההלכה, לא נוצר שום נזק מהקרבה, שלא לומר הידידות. אך הנזק קיים, והוא עמוק ומכאיב. לא יתכן מצב שאדם נשוי לא ייזק כתוצאה מקרבה רגשית לאישה זרה. אינני רואה לנכון לפרט מעל במה זו את הבעיות השכיחות כ"כ שנגרמות כתוצאה מקשרים אלו, ושוב, אינני מדבר על עבירות חלילה, אבל כל מי שעניינו בראשו מבין לבד למה הכוונה.

אז מה הפתרון? לפעמים נראה שאין פתרון. אבל זה לא יכול להיות. חייב להיות פתרון, גם

אם לא מערכתי וכללי, אבל פתרון לכל אדם לפי מצבו חייב להיות. אם אין פתרון, צודקים אלו הטוענים שאסור לצאת לעבוד, פשוטו כמשמעו.

לדעתי הפתרון הוא החדרת המודעות לנושא. המודעות בפני עצמה היא דבר חשוב, כיון שהאדם יודע שבכל קרבה יתירה הוא עלול להיזקק ולהתחרט על כך. יחד עם זה, המודעות יכולה להביא לנקיטת צעדים מעשיים שיצמצמו את המפגשים המיותרים (ישיבה במקום מרוחק יותר, הפסקה בשעות אחרות וכדומה), גדרים שכל עובד יכול לעשות לעצמו אם רק יתבונן ויבין את מידת האחריות המוטלת עליו, למענו ולמען משפחתו.

ושוב, אי אפשר לכתוב, אבל צריך לדבר על זה. הייתי מצפה שלפחות מעסיקים חרדים ידאגו ליצירת פתרונות, אפילו חלקיים. כמו כן, חברים העובדים יחד יכולים לשוחח ביניהם ולעורר את תשומת הלב לכך.

ישר כח על העלאת הנושא ונתינת הבמה.

צ. ב.

למערכת שלום וברכה,

רציתי להודות מקרב לב לכותב המוכשר א. ברזל על הסיפור השבועי בעריכתו. לאחר שבשבוע שעבר ("פר' אמור) נהנינו מאוד ואף הזלנו דמעת התרגשות למקרא הסיפור על "רבה עמרם", בא הסיפור השבוע "לא ראיתי" ("פר' בהר בחוקות) ולפת אותנו בצבת איתנים של מחשבות היכן אנו נמצאים וכיצד אנו מגיבים בסיטואציה דומה של 'שפיכות דמים ח"ן".

לקחנו הגיליון והקראנו אותו לכל הסועדים בשולחן השבת - בני משפחתי ועוד קבוצה בת 10 תלמידות סמינר אשר שבתו אצלנו, ובמשך כשעה ניתחנו את הסיפור על כל צדדיו במטרה להבין מה וכיצד יש לנהוג.

ישר כוח גדול לכם על הגיליון האיכותי ולכותבים המוכשרים בכל הטורים בו, יה"ר כי חפץ ה' יציל בעדכם ותזכו להגדיל תורה ולהאדירה.

בברכת המשך הצלחה

מ. ש.

ניתן לשלוח תגובות לדוא"ל: helki.baamali@gmail.com